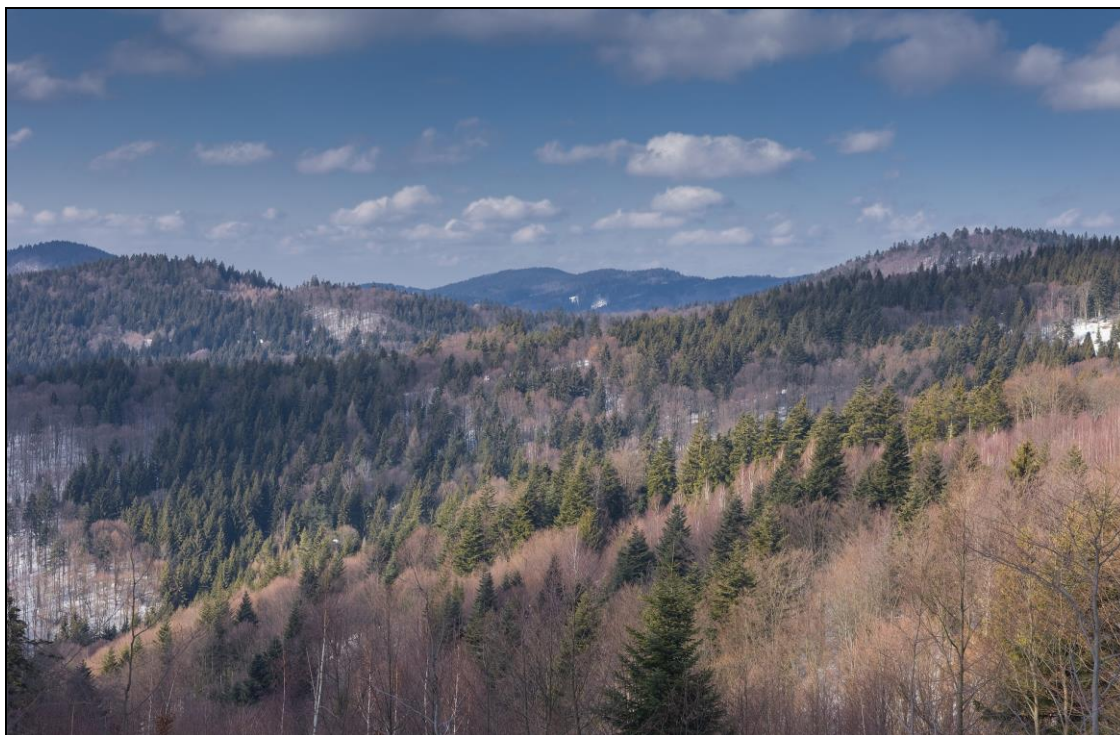

Správa z medzinárodného monitoringu veľkých šeliem – výsledky z územnej pôsobnosti Správy CHKO Kysuce

Vo februári tohto roku sa konal v územnej pôsobnosti Správy CHKO Kysuce (SR) a CHKO Beskydy (ČR) spoločný, medzinárodný monitoring veľkých šeliem. V poradí 18. ročník za naše kompetenčné územie sme tento rok naplánovali na dni 12. a 13. februára. Monitoring prebehol počas dvoch dní, aby sa nám podarilo získať dostatok účastníkov a pokryť tak rozsiahle monitorované územie (120 734 ha). V sobotu, v prioritný deň stopovania bolo pokrytých 90% transektov, zvyšné trasy boli skontrolované v nedeľu. Stopovania sa zúčastnili okrem profesionálov z ochrany prírody aj naši dlhoroční spolupracovníci z Hnutí DUHA (ČR), o. z. Karpatská divočina, niektorí členovia dobrovoľnej stráže prírody a ostatní milovníci a znalci prírody. V teréne sme tento rok pokryli 91 transektov s celkovou dĺžkou 923 km. Transekty zasahovali do všetkých obcí v pôsobnosti Správy CHKO Kysuce: Lazy pod Makytou, Lysá pod Makytou, Horná a Dolná Mariková, Papradno, Štiavnik, Petrovice, Kolárovice, Makov, Turzovka, Vysoká nad Kysucou, Korňa, Klokočov, Olešná, Raková, Staškov, Svrčinovec, Čierne, Skalité, Čadca, Oščadnica, Ochodnica, Zákopčie, Krásno nad Kysucou, Zborov nad Bystricou, Stará Bystrica, Nová Bystrica, Harvelka, Riečnica, Radôstka, Lutiše, Zázrivá, Nesluša, Povina, Kysucký Lieskovec, Lodno, Dolný a Horný Vadičov, Snežnica, Rudina, Rudinka a Rudinská.

Javorníky – Lazy pod Makytou

Každoročným cieľom monitoringu je získať a doplniť celoročne sledované informácie o výskyte veľkých šeliem rýsa, vlka, medveďa a mačky divej v našom kompetenčnom území. Sústredili sme sa na vyhľadávanie pobytových znakov cieľových živočíchov v teréne ako napr. stopy, značkovanie jedincov, trus, moč, srst', korist'. Okrem uvedených druhov sa tento rok počas monitoringu odpozoroval individuálny výskyt hlucháňa hôrneho (stopy), orla skalného, sokola sťahovavého, kivička vrabčieho a d'ubníka trojprstého.

Realizovať takýto rozsiahly monitoring je časovo a organizačne veľmi náročné. Na rozdiel od logistických záležitostí je tu však jedna vec, ktorú nie je možné ovplyvniť, no zároveň ona samotná vie ovplyvniť monitoring a to dosť podstatnou mierou. Počasie. Minimálne týždeň pred samotným monitoringom bolo zamračené a prevládalo pomerne teplé počasie. Prehánky prevažne v podobe dažďa a iba vo vyšších horských polohách snehové, nás do poslednej chvíle držali v napätí. Prognóza počasia pár dní pred víkendom, kedy mal prebehnúť monitoring, celkom nečakane predpovedala slnečné počasie s ochladením. Noc pred monitoringom napadol takmer celoplošne obnovec, asi 1-3 cm vrstva čerstvého snehu. Tá ako sa ukázalo, zakryla síce staršie stopy, ale na druhej strane zabezpečila podmienky na stopovanie len tých najčerstvejších stôp šeliem. Terén bol vzhľadom k celkovej snehovej pokrývke miestami veľmi ťažko priechodný, najmä v severovýchodnej časti CHKO Kysuce.

Výsledky

Medveď hnedý (*Ursus arctos*) a Mačka divá (*Felis silvestris*)

Počas februárového monitoringu nebol v území zaznamenaný výskyt pobytových znakov medveďa hnedého z dôvodu jeho hibernácie. Prvé výskytové údaje medveďa sa v územnej kompetencii Správy CHKO Kysuce objavili až koncom februára a začiatkom marca.

Pre porovnanie, počas minuloročnej zimy bolo niekoľko jedincov medveďa priebežne aktívnych počas celej zimy a to z dôvodu bohatej „zásoby“ vysoko kalorických bukvíc v niektorých lesných celkoch, ktoré tvoria jednu zo zložiek potravy medveďa („bukvicový rok“ – vysoká úroda bukvíc, ktorá sa opakuje v území každé približne 4 roky).

Počas monitoringu neboli v mapovanom území zaznamenané čerstvé pobytové znaky mačky divej.

Celoročne prebiehajúci extenzívny monitoring veľkých šeliem v území pomocou fotopascí

Rys ostrovid (*Lynx lynx*)

Už štandardne boli pri rysovi primárne vylúčené z vyhodnotenia výsledkov stopové dráhy staršieho charakteru, prípadne duplicitné údaje a to z toho dôvodu, aby sa čo v najväčšej miere minimalizovali chyby a nepresnosti. Na základe takto zvoleného prístupu bolo počas februárového monitoringu v mapovanom území zistených celkovo 11 čerstvých stopových dráh rysa ostrovida. V západnej časti územnej pôsobnosti S-CHKO Kysuce to bolo 5 stopových dráh a 6 stopových dráh vo východnej časti územia. V dvoch prípadoch boli zaznamenané dvojice čerstvých stôp rysov, kde pravdepodobne išlo o reprodukčné páry.

Z výsledkov zimného fotomonitoringu pomocou fotopascí bolo v západnej časti územia S-CHKO Kysuce zaznamenaných 6 rôznych jedincov rysa ostrovida s presahom niektorých jedincov až do Vizovických vrchov (ČR). V beskydskej časti, na moravsko-slovenskom pomedzí boli zaznamenané občasné prechody dvoch rysov, pochádzajúcich z centrálnej časti Moravskosliezskych Beskýd. Vo východnej časti Javorníkov nebol počas predchádzajúceho roka zaznamenaný výskyt rysa ostrovida.

Pobytové znaky rysa ostrovida

Z výsledkov extenzívneho fotomonitoringu v roku 2021 máme vo východnej časti územnej pôsobnosti S-CHKO Kysuce (Kysucké Beskydy a Kysucká vrchovina) zaznamenaný pohyb 7 jedincov rysa ostrovida s presahom do Poľska a na Oravskú Maguru. V Kysuckých Beskydách sa v súčasnosti nachádza aj satelitne telemetrovaná rysica „Lea“, ktorá pochádza z územnej pôsobnosti S-NP Malá Fatra https://www.youtube.com/watch?v=ty_kdrnQBJc&t=3s. Lea bola zaznamenaná počas prebiehajúcej ruje v prítomnosti 2 samcov.

Z významných udalostí, ktoré priamo negatívne ovplyvňujú početnosť rysej populácie a jej reprodukčný potenciál v našom území, je prípad pytliactva rysa ostrovida „Vendu“. Satelitne telemetrovaný samec a jeho smrť je v súčasnosti predmetom vyšetrovania polície SR.

Vlk dravý (*Canis lupus*)

Vlk dravý sa v rámci legislatívnych zmien v roku 2021 stal celoročne chráneným druhom (vyhláška MŽP SR č. 170/2021 Z. z., platnosť od 01. 06. 2021). Monitoring populácie vlka, zistenie prezencie, abundancie a jeho disperzie, je náročný proces. Druh je známy svojou mobilitou a rýchlymi presunmi na veľké vzdialenosti. Pri sledovaní jeho populácie sa sústreďujeme na celoročný monitoring vrátane obdobia výchovy mláďat.

Počas monitoringu bolo v mapovanom území zistených tak ako minulý rok 32 úplne čerstvých a verifikovaných stopových dráh vlka. V územnej pôsobnosti Správy CHKO Kysuce sa v tomto období pohybovalo 32 jedincov.

Pobytové znaky vlka dravého

V západnej časti Javorníkov bola stopovaná vlčia rodina, ktorá sa v čase realizácie monitoringu pohybovala oddelene v počte zaznamenaných stopových dráh 3+2+3+1. Niekoľko dní po monitoringu bola kompletná svorka o počte 9 členov opäť zaznamenaná a to priamo stopovaním v teréne, záznamom na fotopasci a dokonca aj priamym pozorovaním v teréne.

Vo východnej časti Javorníkov boli počas monitoringu zaznamenané stopové dráhy vlkov v počte 7 jedincov, ktoré boli zistené v dvoch zoskupeniach jedincov: 4+3 vlci.

V beskydskej časti S-CHKO Kysuce boli lokalizované dve zoskupenia vlkov v počte 4+2 stopové dráhy. V Kysuckej vrchovine to boli zoskupenia 3+3+2 jedince.

Občasným výskytom veľkých šeliem je známe aj územie v pohraničnej časti obcí Skalité, Čierne a Svrčinovec. V priebehu monitoringu boli na mapovaných transektoch v tomto území zaznamenané 2 jedince vlka. Práve hraničný hrebeň medzi Slovenskom, Poľskom a Českou republikou tvorí v distribúcii jedincov veľkých šeliem významné územie, ktoré je súčasťou biokoridoru nadregionálneho významu.

V sledovanej populácii boli počas monitoringu odpozorované 3 zranené, krívajúce jedince vlka. Vlk dravý žije život predátora s čím práve môžu súvisieť jeho zranenia. Treba však rátať aj s ľudským faktorom, ktorý má určite významný podiel na vzniku podobných zranení a nielen u vlka: pytliactvo a kolízie na dopravných komunikáciách.

PodĎakovanie

Závěrečné podĎakovanie patrí všetkým za to, že svoj voľný čas venovali ŧelĎm a vybrali sa do terĕnu miestami aj v neľahkĕch podmienkach. V rĕmci 18. roĕníka medzinĕrodnĕho monitoringu veľkĕch ŧeliem opĕť prispĕli k doplneniu ũdajov o stave populĕcii veľkĕch ŧeliem v ũzemnej pĕsobnosti Sprĕvy CHKO Kysuce. VĎaka za spolupracu pri spracovanĕi vĕsledkov monitoringu patrí naŝim dlhoroĕnĕm spolupracovníkom Mgr. Michalovi Bojdovi (Hnutĕ DUHA) a Mgr. Martinovi Duľovi (Ŭstav ekologie lesa, LDF, Mendelova univerzita v Brne).

Mapa

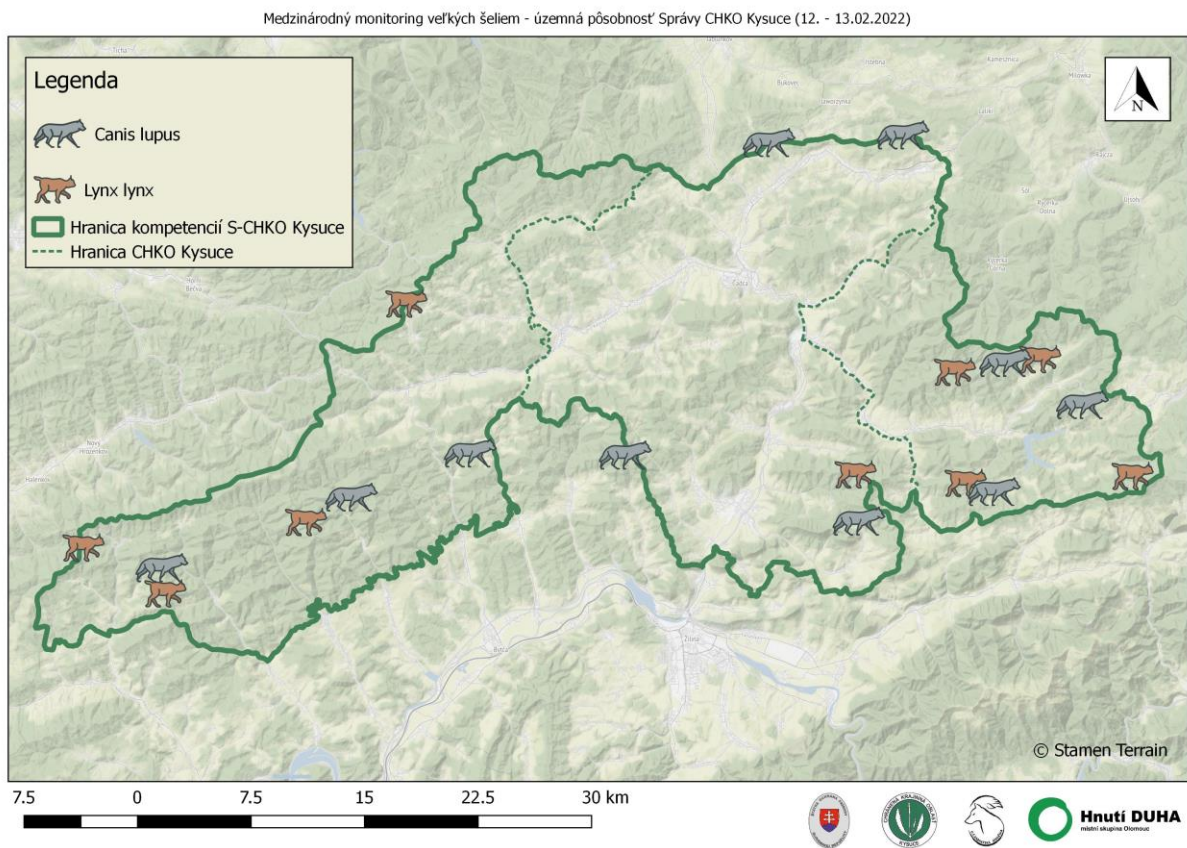

Foto: Peter Mikolĕŝ, Paweľ Czyŝ, Soňa Michalĕkĕovĕ, Zuzana Vĕclavovĕ, Imrich Fuljer, Marek Brna, Karol Nepier a Peter Drengubiak

